Purim: Gifts to the Poor

פורים - מתנות לאביונים

Yossi was walking down the Geula section of Jerusalem, and found a huge amount of money lying in the middle of the street. He couldn't believe that such a large amount of money could be just sitting there. He quickly picked it up, and walked over to the local Rabbi to ask what to do. The Rabbi told him it was unnecessary to look for the owner, since there were no reliable signs to determine who the owner could be. Yossi really wanted to do the mitzvah of returning a lost item, and he went above and beyond the necessary law, posting signs all over the town.

It was Purim day, and Yossi got a knock at his door. A young Torah scholar appeared before Yossi, and told him he noticed his sign about lost money. The young scholar told him that he had lost money in Geulah two weeks ago, and the amount was exactly what Yossi found. Yossi happily gave him the money, and the young Torah scholar thanked him immensely (while also leaving a nice tip).

Now Yossi called the same Rabbi as before to ask a different question: Since today is Purim, and there's an obligation to give money to the poor, Yossi wanted to know if he had fulfilled his obligation by giving back the money. After all, Yossi had no obligation to give it back, and went above and beyond the law. Maybe that's enough to fulfill his obligation.

Sources

[1] Gemara Megillah 7a

[2] Rambam: Hilchos Megillah 2:16-17

[3] Ritvah on Megillah 7a

[4] Mishna Brurah on Hilchos Megillah 694:1 (3)

[5] Chashukei Chemed on Megillah 10a

מגילה נקראת פרק ראשון מגילה ז.

עין משפט
נר מצוה

מה א ב מיי׳ פ״ע מהל׳ שאר מאכלות האסורות הלכה ו:

מו ג מיי׳ פ״ב מהלכות מגילה הלכה טו סמג עשין ד טוש״ע ח״ח סימן תרלב סעיף ד:

מז ד מיי׳ שם הלכה טז סמג שם טוש״ע ח״ח סי׳ תרלד סעיף ג:

תורה אור השלם

1. הֲלֹא כְתַבְתִּי לָךְ שְׁלִשִׁים בְּמוֹעֲצֹת וָדָעַת: משלי כב כ
2. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה כְּתֹב זֹאת זִכָּרוֹן בַּסֵּפֶר וְשִׂים בְּאָזְנֵי יְהוֹשֻׁעַ כִּי מָחֹה אֶמְחֶה אֶת זֵכֶר עֲמָלֵק מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם: שמות יז יד
3. וַיְדַבֵּר שִׁלֹּשֶׁת אֲלָפִים מָשָׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמִשָּׁה וָאֶלֶף: מלכים א ה יב
4. אֵל תּוֹסֵף עַל דְּבָרָיו פֶּן יוֹכִיחֲךָ וְנִכְזָבְתָּ: משלי ל ו
5. וַיְבוֹא חָמָן וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ מָה לֵּעָשׂוֹת בָּאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ וַיֹּאמֶר חָמָן בְּלִבּוֹ לְמִי יֶחְפַּץ הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת יֶקֶר יוֹתֵר מִמֶּנִּי: אסתר ו ו
6. וּבְהַגִּיעַ תֹּר אֲסְתֵּר בַּת אֲבִיחַיִל דֹּד מָרְדֳּכַי אֲשֶׁר לָקַח לוֹ לְבַת לָבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ לֹא בִקְּשָׁה דָּבָר כִּי אִם אֵת אֲשֶׁר יֹאמַר הֶגַי סְרִיס הַמֶּלֶךְ שֹׁמֵר הַנָּשִׁים וַתְּהִי אֶסְתֵּר נֹשֵׂאת חֵן בְּעֵינֵי כָל רֹאֶיהָ: אסתר ב טו
7. וַיִּוָּדַע הַדָּבָר לְמָרְדֳּכָי וַיַּגֶּד לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לַמֶּלֶךְ בְּשֵׁם מָרְדֳּכָי: אסתר ב כב
8. עֲשֶׂרֶת בְּנֵי הָמָן בֶּן הַמְּדָתָא צֹרֵר הַיְּהוּדִים הָרָגוּ וּבַבִּזָּה לֹא שָׁלְחוּ אֶת יָדָם: אסתר ט י
9. קִיְּמוּ וְקִבְּלוּ הַיְּהוּדִים עֲלֵיהֶם וְעַל זַרְעָם וְעַל כָּל הַנִּלְוָים עֲלֵיהֶם וְלֹא יַעֲבֹר לִהְיוֹת עֹשִׂים אֶת שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה כְּכָתְבָם וְכִזְמַנָּם בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה: אסתר ט כז
10. וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים בְּכָל דּוֹר וָדוֹר מִשְׁפָּחָה וּמִשְׁפָּחָה מְדִינָה וּמְדִינָה וְעִיר וָעִיר וִימֵי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה לֹא יַעֲבְרוּ מִתּוֹךְ הַיְּהוּדִים וְזִכְרָם לֹא יָסוּף מִזַּרְעָם: אסתר ט כח
11. בְּיָמִים אֲשֶׁר נָחוּ בָהֶם הַיְּהוּדִים מֵאוֹיְבֵיהֶם וְהַחֹדֶשׁ אֲשֶׁר נֶהְפַּךְ לָהֶם מְיָגוֹן לְשִׂמְחָה וּמֵאֵבֶל לְיוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יְמֵי מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה וּמִשְׁלֹחַ מָנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ וּמַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים: אסתר ט כב

רבינו חננאל (המשך)

והספר מאי טעמא גוזרו ביה, דאמר רב משרשיא בתחילה היו מצניעין אוכלין דתרומה אצל ספר תורה, אמרי האי קודש והאי קודש, כיון דחזו דאתו לידי פסידא, שהיו העכברים אוכלין הספרים, גזרו ביה רבנן. אסתר (מטמאה את הידים) ברוח הקודש נאמרה, שנאמר קיימו וקיבלו היהודים, (מכלל שיש בה קדושה) קיימו למעלה מה שקיבלו עליהן למטה, וכל אלו הפסוקים נגזן ויאמר המן בלבו, וכיוצא בו, מי מודע מה היה בלבו אלא הק׳ב״ה. תני רב יוסף ומשלוח מנות איש לרעהו, שתי מנות לאדם אחד. דתניא מנות איש לרעהו. ומתנות לאביונים, שתי מתנות לשני בני אדם. ר׳ יהודה נשיאה שלח לר׳ הושעיא ירך של עגל שלישי לבטן וקנקן יין, שלח ליה

מסורת הש״ס

א) סוכה ד: שבת נה:, ג) [יומא סט.], ג) יומא פ״ג מ״ח [ע״ש בתוי״ט ופתח״ש ועיין במה״ט], ד) מכות כג:, ה) [מנחות י, וש״נ], ו) נקמן יג„ ז) [שם: ושם פיש׳ רבי יוחנן], ח) יומא פה: מגילה י„ ע), כ״ג ומגזרת, י) [ד״ה ע), כ) [שמחה כו], ל) [שם], מ) [יומי׳ סוכ׳ שבת פח. ד״ה אמר רבא כתבו עוד תירוץ שני וע״ש סוכ׳ שבועות לט. ד״ה קיימו].

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ אמר רבא ה״נ ואמר: (ב) תוס׳ ד״ה נקמה וכו׳ דפ״ב דתנן קלקל וכו׳: (ג) כא״ד דשם קלקל במגילה הכתובה בין הכתובים וכו׳: (ד) שם פרק א״ל הממונה: (ה) שם מה׳ מיכה למימר מוקים לה כרבי בנימין בר יפת ואין נומר: (ו) ד״ה נכולהו. נ״ב עיין פ״ק דמגילה בתום׳ ד״ה דלמא כל׳ יהודה נתף ר׳ ע״ש:

מוסף רש״י

רב ורב חנינא כר׳ מתנו. לקך מולפת לנקמן (סוכה ד:). **ככולי סדר** מועד. כל היכי דלמריען לאי זוגא כי הדלי דמתלמי׳ מיכה למוכלי רבי יוחנן ומעיילי (סוכה ד: וכעי״ז שבת נד:). **ברוח הקודש.** שנאמרה בהשראה (עני׳ ע״ז כ:). **הדא פלפלתא.** גרעין אחד (יומא פה:) גרעין אחד של פלפל (חגיגה יב:). **אטמא.** יקך (חולין מב:). **וגרבא דחמרא.** לימה של יין (פסחים לז:).

רבינו חננאל

קנאה את מעורר[ת] עלינו. כלומר כיון שתיכתב ותיקבע לדורות יהיו האומות שומעין הדבר הזה ומתקנאים ואומרים נשלם גמולכם. שלישים ולא רבעיים, פירוש לא נתן להיכתב ז) זכרון עמלק, פעמים אמורות בתורה ריבא עמלק, וזכור אשר עשה לך עמלק. ופעם בנביאים, פקדתי את אשר עשה עמלק). וקיימה לן כר׳ אלעזר המודעי דאמר בכתוב זאת, מה שכתוב כאן ובמשנה תורה, זכרון, מה שכתוב בנביאים, בספר, מה שכתוב במגילה. **אסתר מטמא את הידים דברי** ר׳ שמעון בן יוחי. **פיורש** כל כתבי הקודש מטמאין את הנוגע בהן, כדתנן בסוף מסכת ידים תרגום שבעזרא ושבדניאל מטמאין את הידים, תרגום שכתבו עבריית ועבריית שכתבו תרגום [וכתב עברי] אין מטמאין את הידים. (כתב עברי) לעולם אינו מטמא עד שיכתבנו אשורית על הערר בדיו. ואומרים צדוקין קובלין אנו עליכם פרושים שאתם אומרים כתבי הקדש מטמאין את הידים וכתבי הכירס אינן מטמאין את הידים. אמר להם רבן יוחנן בן זכאי וכי אין לנו על הפרושים אלא זו בלבד, הרי הן אומרים עצמות חמור טהורין ועצמות יוחנן כהן גדול טמאין. אמרו לו לפי שכהן גדול [חיבתן] הן טומאתן [חיבתן] הן טומאתן, שלא יעשה אדם עצמות אביו ואמו תרזדות. אמר להן אף כתבי הקדש לפי [חיבתן] הן טומאתן כר׳. כלומר גזרו עליהן טומאה שלא יהיו מצויין לגניעתן בכל עת. ומפורש במסכת שבת פרק ראשון

לכסוף קבעוה כו׳. וזהו הטעית: **שלחה לסם.** כשנה שניים לקונעה עליהם מוכה: **קבעוני.** ליוס טוב ולקרייה להיות לי לשם: **קנאה מה מעוררת עלינו.** שימתרו האומות שאנו עממים להזכיר מפלתן: **ככר אני לכוכב.** ושם יהו רואין מה שמירע להם על ידי ישראל: **רב ורב חנינא ורבי יוחנן ורב חנינא מתנו.** הם למתרגין לקמן: **ככולי סדר מועד.** שהוכרכה שם זוג זה של מרנש חכמים הללו מלופי רבי יוחנן ומכניסין רבי יוחנן: **שלישים.** כשלשה מקומות יש לנו להזכיר מלחמת עמלק בספר ושלה שמות (יז) וכמשנה תורה (כה) ובספר שמואל (א טו) ושהו שלחה כשבר שכלישמו מי מהם רשאי להינשו: **ומה מה שכתוב כאן ומכאן פורט.** לכל מה שכתוב במורה קוכע כתב אחד: **אינה מטמאה את הידים.** כשאר ספרים דאמר ביצילות המצה (דף יד.) שגזרו עליהן לטמא את הידים לתרומה ט) ומפלוקת בית שמאי וב״ה היא: **הוא דאמר רבי יהושע.** דאמר לעיל ואת מה שכתוב במורה וכרון מה שכתוב במשנה תורה ספרים מה שכתוב בנביאים הוא שנתנו ליכתב ולא נתנו לכתוב על פה ולקרוסה: **ואלא ככר נאמר ודבר כו׳.** ושקשה ככר נאמרה וכיון דלא כתב לא כולן למדת שמה שכתב רוח הקודש היה: **לא פוסף על דבריו.** מקרא הוא בספר מלכי: **דאי בתב ואי בעי לא בתב.** ולעולם מה שכתב משלות בעלמא ניתנו ולא מפי הקב״ה: **אם אמע אל פוסף על דבריו.** מדקאסר לפוסף עליהן שמע מינה נרוח הקודש נאמרו: **ויאמר המן בלבו.** מנא ידעו כותבי המגילה שכך אמר בלבו אלא רוח הקודש נגלה עליהם: **ויודע מרדכי.** מי גלה לו רוח הקדש שרש עליו: **וכנכוז לא שלחו את ידם.** היכן ידעו מה עשו הרשוקים: **מפיס ואמר עונג.** יביאו לנוס מלכות לדעתה דנפשיה קאמר שמע מינה זאת היתה בלבו: **נדמתה לו כאומתו.** והיו מומרים בפיסס זו משלנו היא: **דרכי חיית בר בגא לקמן בפירקין**ו): **פריפקי שדוי.** שלוחים שלחו לסם למלכי ואסתר שלא נגעו בציור שלא ירע למלך: **לא יעברו.** מנא ידע את העתיד: **מנות.** מיני מעדנים: **שתי מנות לאדם אחד.** לכתיב ומשלוח מנות איש לרעהו: **שתי** מנות לאדם אחד ומתנות לאביונים: **שתי מתנות לשני בני אדם רבי יהודה נשיאה שדר ליה לרבי אושעיא אטמא דעיגלא תלתא וגרבא דחמרא** שלח ליה קיימת

השנית ואיצטריך למיכתב בכל שנה ושנה דאי מבכל שנה ושנה הוה אמינא כי קושין קא משמע לן השנית ואי אשמועינן השנית הוה אמינא בתחילה בראשון ובשני קמ״ל בכל שנה ושנה ורבי אליעזר בר׳ יוסי האי השנית מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדרב שמואל בר יהודה דאמר רב שמואל בר יהודה בתחילה קבעוה בשושן ולבסוף בכל העולם כולו אמר רב שמואל בר יהודה שלחה להם אסתר לחכמים קבעוני לדורות שלחו לה קנאה את מעוררת עלינו לבין האומות שלחה להם כבר כתובה אני על דברי הימים למלכי מדי ופרס ט) רב ורב חנינא ורבי יוחנן ורב חביבא מתנו בבוליה סדר מועד כל כי האי זוגא חלופי רבי יוחנן ומעייל רבי יונתן שלחה להם אסתר לחכמים כתבוני לדורות שלחו לה [1]הלא כתבתי לך שלישים שלישים ולא רבעים עד שמצאו לו מקרא כתוב בתורה [2]כתב זאת זכרון בספר כתב זאת מה שכתוב כאן ובמשנה תורה זכרון מה שכתוב בנביאים בספר מה שכתוב במגילה כתנאי כתב זאת מה שכתוב כאן זכרון מה שכתוב במשנה תורה בספר מה שכתוב בנביאים דברי רבי יהושע ר׳ אלעזר המודעי אומר כתב זאת מה שכתוב כאן ובמשנה תורה זכרון מה שכתוב בנביאים בספר מה שכתוב במגילה אמר רב יהודה אמר שמואל אסתר אינה מטמאה את הידים למימרא דסבר שמואל אסתר לאו ברוח הקודש נאמרה והאמר שמואל אסתר ברוח הקודש נאמרה נאמרה לקרות [3]ולא נאמרה ליכתוב מיתיבי [3]רבי מאיר אומר קהלת אינו מטמא את הידים ומחלוקת בשיר השירים ר׳ יוסי אומר שיר השירים מטמא את הידים ומחלוקת בקהלת ר׳ שמעון אומר קהלת מקולי ב״ש ומחומרי ב״ה אבל [4]ארות ושיר השירים ואסתר מטמאין את הידים הוא דאמר כר׳ יהושע תניא ר׳ שמעון בן מנסיא אומר [5]קהלת אינו מטמא את הידים מפני שחכמתו של שלמה היא אמרו לו וכי זו בלבד אמר והלא כבר נאמר [6]וידבר שלשת אלפים משל ואומר [7]אל תוסף על דבריו פן יוכיחך ונכזבת ואומר וכי תימא מימר מובא אמר דאי בעי איכתיב תא שמע אל תוסף על דבריו תניא ר׳ אליעזר אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה שנאמר [8]ויאמר המן בלבו ר׳ עקיבא אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה שנאמר [9]ותהי אסתר נשאת חן בעיני כל רואיה ר״מ אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה שנאמר [10]ויודע הדבר למרדכי רבי יוסי בן דורמסקית אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה שנאמר [11]ובבזה לא שלחו את ידם אמר שמואל אי הואי התם הוה אמינא מלתא דעדיפא מבולהו שנאמר [12]קימו וקבלו קימו למעלה מה שקיבלו למטה אמר רבא [13]לכולהו אית להו פירכא לבר מדשמואל דלית ליה פירכא דרבי אליעזר סברא הוא דלא הוה אניש דחשיב למלכא כוותיה והאי כי קא מפיש טובא ואמר אדעתיה דנפשיה קאמר דר״ע דלמא [14]כר׳ אלעזר דאמר מלמד שכל אחד ואחד נדמתה לו כאומתו והא דרבי מאיר דלמא כרבי חייא בר אבא דאמר [15]בגתן ותרש שני טרשים היו והא דרבי יוסי בן דורמסקית דלמא פריסתקי שדור דשמואל ודאי ליה פירכא אמר [16]רבינא [17]הייט דאמרי אינשי טבא חדא פלפלתא חריפתא ממלי צני קרי רב יוסף אמר מהכא [18]וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים רב נחמן בר יצחק אומר מהכא [19]וזכרם לא יסוף מזרעם: **ומתנות לאביונים: תני רב יוסף [11]ומשלוח מנות איש לרעהו [20]שתי מנות לאיש אחד ומתנות לאביונים [21]שתי מתנות לשני בני אדם רבי יהודה נשיאה שדר ליה לרבי אושעיא אטמא דעיגלא תלתא וגרבא דחמרא** שלח ליה קיימת

ז) נרמה לחתר כאן וע״ל זכרון עמלק פעם לרבינו מעור בתורה וינא למלך חכור את יגי׳ ופעם שלישי בנביאים זכרתי לת לתר יגי׳ וקי״ל וכו׳.

Gemara Megillah 7a [1]

And gifts to the poor – Rabbi Yosef taught: [The obligation of Mishloach Manos is the following:] ***"Each man should send to his friend portions of food"*** – TWO portions of food to ONE other man. ***"And gifts to the poor"*** – i.e. TWO gifts to TWO people.

Rav Yehuda ha'Nasi sent to Rav Oshiah the thigh of a third-born calf (third-born calves were known to be tastier than others) and a barrel of wine...

Rambam: Hilchos Megillah 2:16-17 [2]

זמנים. הלכות מגילה פ"ב

[16] One is obligated to give to the poor on the day of Purim. One should give to no less than 2 poor people, and he must give each person one gift – be it money, cooked dishes, or other edibles – as the passuk says, *"and gifts to the poor"* – i.e. **two** gifts to **two** poor people. One should not be discerning about whom he chooses to give money to on Purim; rather, he should give to anyone who stretches out his hand to take. And one may not switch money designated for Purim with tzeddakah designated for a different cause.

[17] It is better for a man to increase [the amount that he spends on] gifts to the poor, rather than increasing [the amount that he spends on] his own Purim seudah and on giving Mishloach Manos to his friends. Because there is no great or glorious joy other than the joy of gladdening the hearts of the poor, the orphans, the widows, and the converts. For one who gladdens the hearts of these unfortunate people is similar to the Divine Presence, as it says, *"to give life to the spirit of the low, and to give life to the hearts of the depressed."* (Yeshaya 57:15)

Ritvah on Megillah 7a [3]

פירשו בירושלמי שכל
הפושט ידו ליטול יתנו לו, לומר שנותנין לכל אדם ואין
מדקדקין אם הוא עני וראוי ליתן לו, שאין נתינה זו מדין צדקה
גרידתא אלא מדין שמחה, שהרי אף לעשירים יש לשלוח
מנות. ולפיכך נהגו ליתן מעות פורים לגוים ואפילו עשירים,
שכיון שאנו נותנים לכל אדם אם לא ניתן להם יהא שם איבה
וכדתנן (גיטין ס"א ע"א) מפרנסין עניי גוים עם עניי ישראל מפני
דרכי שלום. ויש ג"כ בכלל אין מדקדקין בדבר שאין נותנים
להם צורך סעודת פורים בדקדוק וצימצום אלא בהעדפה
וכמ"ש בתוספתא (שם) אין מדקדקין במגבת פורים אלא
(שוחטין) [לוקחין] את העגלים לרוב ושוחטין אותם ואוכלין
(ואם יותר) [והמותר] ימכר ויפול לקופה של צדקה.

It says in the Talmud Yerushalmi that one must give [money on Purim] to all who stretch out their hands to take, which means that one must give to every person and one should not be discerning if he is truly poor and worthy of receiving your money. Because this type of giving that we are required to do on Purim is not merely "tzedakkah"; rather, it is to fulfill the requirement of Simcha on Purim – for even rich people are sent gifts, through Mishloach Manos! Therefore, they had the custom to give money on Purim to gentiles and even to rich people, since on this day, we give gifts to everyone – and if you don't give to them, it will create feelings of ill will and dislike, as the Gemara teaches (Gittin 61a): *"We support non-Jewish poor people along with the poor Jewish people, for the sake of maintaining peace."* Also, since the rule is that on Purim "one should not be discerning (lit. 'exacting')" – another manifestation of this is that one shouldn't just give out the person's exact needs for their Purim seudah in exact small amounts, giving the bare minimum to cover their needs; rather, one should give in abundance as it says in the Tosefta (ibid.): *"One should not be exacting with the money collected on Purim; rather, one should use it to buy calves and slaughter them and eat them (i.e. even if its not clear that there are enough poor people who want to eat from it to warrant slaughtering a whole calf), and if there is extra, they should be sold and the proceeds donated to tzedakah."*

Mishna Brurah Hilchos Megillah 694:1 (3) [4]

והנה השתי מתנות צריך ליתן משלי ולא משל מעשר,
וההוספה שמוסיף יוכל ליתן משל מעשר

[In order to fulfill the mitzvah of Mishloach Manos, one must give two portions of food.] These two portions of food must be given from his own money, not from money he has designated for Maaser. But any extra money that he donates beyond the minimum amount can be taken from money designated as Maaser.

Chashukei Chemed on Megillah 10a [5]

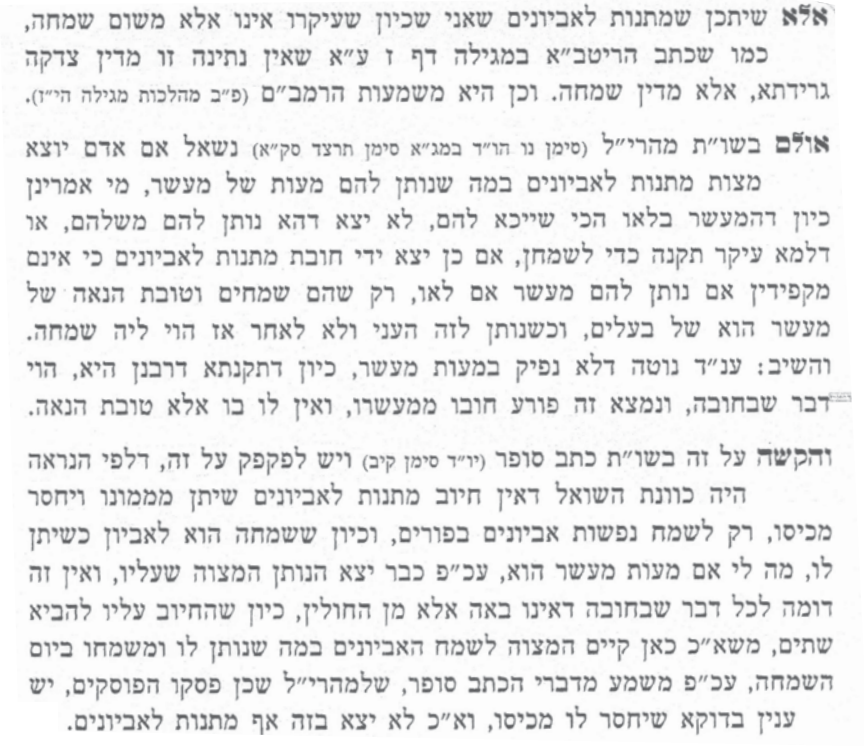

אלא שיתכן שמתנות לאביונים שאני שכיון שעיקרו אינו אלא משום שמחה, כמו שכתב הריטב"א במגילה דף ז ע"א שאין נתינה זו מדין צדקה גרידתא, אלא מדין שמחה. וכן היא משמעות הרמב"ם (פ"ב מהלכות מגילה הי"ז).

אולם בשו"ת מהרי"ל (סימן נו הו"ד במג"א סימן תרצד סק"א) נשאל אם אדם יוצא מצות מתנות לאביונים במה שנותן להם מעות של מעשר, מי אמרינן כיון דהמעשר בלאו הכי שייכא להם, לא יצא דהא נותן להם משלהם, או דלמא עיקר תקנה כדי לשמחן, אם כן יצא ידי חובת מתנות לאביונים כי אינם מקפידין אם נותן להם מעשר אם לאו, רק שהם שמחים וטובת הנאה של מעשר הוא של בעלים, וכשנותן לזה העני ולא לאחר אז הוי ליה שמחה. והשיב: ענ"ד נוטה דלא נפיק במעות מעשר, כיון דתקנתא דרבנן היא, הוי דבר שבחובה, ונמצא זה פורע חובו ממעשרו, ואין לו בו אלא טובת הנאה.

והקשה על זה בשו"ת כתב סופר (יו"ד סימן קיב) ויש לפקפק על זה, דלפי הנראה היה כוונת השואל דאין חיוב מתנות לאביונים שיתן מממונו ויחסר מכיסו, רק לשמח נפשות אביונים בפורים, וכיון ששמחה הוא לאביון כשיתן לו, מה לי אם מעות מעשר הוא, עכ"פ כבר יצא הנותן המצוה שעליו, ואין זה דומה לכל דבר שבחובה דאינו באה אלא מן החולין, כיון שהחיוב עליו להביא שתים, משא"כ כאן קיים המצוה לשמח האביונים במה שנותן לו ומשמחו ביום השמחה, עכ"פ משמע מדברי הכתב סופר, שלמהרי"ל שכן פסקו הפוסקים, יש ענין בדוקא שיחסר לו מכיסו, וא"כ לא יצא בזה אף מתנות לאביונים.

Rather, it is possible that Matanos L'Evyonim is different. Because the essence of this mitzvah is not merely to give tzeddakah; rather, it is only in order to increase our joy on Purim, as the Ritvah wrote (Megillah 7a). This seems to be also implied in the words of the Rambam (Hilchos Megillah 2:17).

But in the responsa of the Maharil, we find the following: Someone asked the Maharil if a person can fulfill the mitzvah of Matanot L'Evyonim by giving money he had designated as Maaser. Perhaps we should say that since the poor deserve the Maaser anyway, it is inappropriate for a person to fulfill this Purim obligation with money they are already obligated to pay. Or on the other hand, perhaps we should say that since the essence of the mitzvah of Matanos L'Evyonim is to make the poor happy, one can achieve this using Maaser as well, since the individual poor person who receives the Maaser will still be happy that he was chosen to be the recipient of the donation. From the poor person's standpoint, it doesn't matter if they were given Maaser money or not [And in general, the right to choose which poor person receives a person's Maaser is a benefit that is reserved for that person, a benefit that can be considered in some ways even a "monetary" right and possession.]

The Maharil answered: In my opinion, I am inclined to say that one cannot fulfill one's obligation of Matanos L'Evyonim with Maaser money, since Matanos L'Evyonim is a rabbinic enactment, hence an obligation, and one is not allowed to fulfill obligations with prior obligations[i.e. the donor does not really own his own Maaser money, but rather has only the right to choose which poor person to give it to, and hence he cannot use it to fulfill his Matanos l'Evyonim obligation...]

However, the K'sav Sofer, in one of his responsa, questions this ruling of the Maharil. For it seems that the questioner thought that one could fulfill Matanos L'Evyonim even without giving of his own money, so long as he achieved simcha for the poor person. And if that's the case, then there should be nothing wrong with giving Maaser money as Matanos L'Evyonim. This is a very different mitzvah than the one in which the Gemara applies the rule "Any obligation cannot be fulfilled with a prior obligation," for we only apply that when there is a mitzvah that needs to be fulfilled with a person's own money-not when its just an obligation to induce Simcha...

But nevertheless, in spite of his objection, the Ksav Sofer does acknowledge that according to this Maharil (which is accepted by the poskim l'halacha) there is a concept that the one giving the Matanos L'Evyonim must actually give of his own money in order to fulfill the mitzvah, and hence Maaser cannot be used for this purpose.

CONCLUSION

DISCLAIMER:

The views and opinions presented in this sourcesheet should not be taken as *halachah l'maaseh*.
Before applying these halachos to real-life situations, one must consult with a competent halachic authority.